

De Wissel

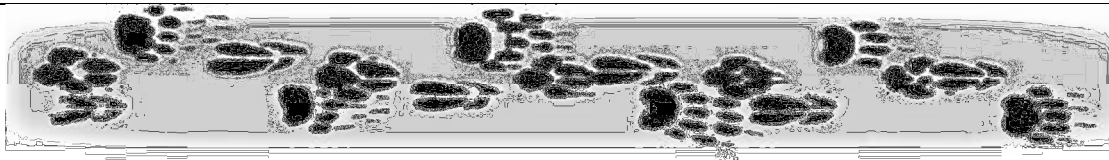
IVN afdeling Eijsden

December 2016

Jaargang 23 nummer 4

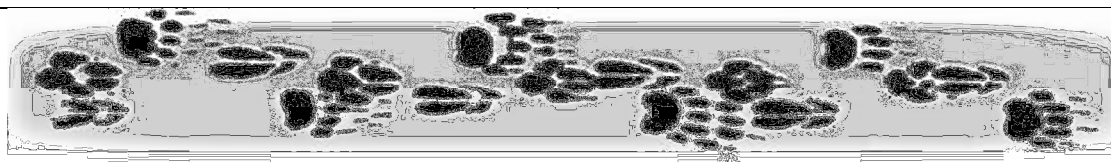
*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid*

INHOUD

Inhoud	2
Van De Redactie	3
Van Het Bestuur	3
Uitnodiging	3
Betaling contributie over 2017	3
Natuurcursus IVN-Eijsden	4
Natuurgidsenopleiding (NGO) in de pen	4
Bomencursus	5
Digitalisering (herinnering)	5
Viskes vange (17)	6
De Steur	6
De naam	6
Uiterlijke kenmerken en levenswijze	6
Huidig voorkomen	7
Kamper Steur	7
Bijzondere Waarnemingen	8
Agenda 2016/2017	12
Lezingen 2017	12
Het “Wandelschema” & “Korte Tour”	12
Euregionale natuurwandelingen in 2017	12
Programmaoverzicht 2016 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten	13
Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)	13
Cursussen	13
Bijzondere Waarnemingen vervolg van pagina: 12	14
Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!	22
Dassen leven op in Groot Eijsden, tegen de verdrukking in!	22
Vogelweekend Lac du Der Chantecoq	23
Waarnemingenlijstje:	23
Het Bestuur	24

zwalpot (drukkerij)

VAN DE REDACTIE

De Sint is weer terug naar Spanje, de Zwarte Pieten discussie verdwijnt weer voor een jaartje naar de achtergrond, de eerste kerstbomen zijn weken geleden alweer gesignaleerd. En er heeft zich warempel al wat winters weer voorgedaan. Kortom tijd voor de “winter Wissel” voor lekker bij de kachel. We hebben uiteraard de gebruikelijke rubrieken van onze vaste schrijvers. Verder treft u o.a. informatie over cursussen: voor wie zich wil verdiepen, kennis wil vergroten, of t.z.t. als gids een steentje wil bijdragen. Veel leesplezier!

De redactie wenst leden en lezers prettige feestdagen en een voorspoedig 2017!

Op de website van IVN Eijsden is regelmatig actueel nieuws te vinden. En, zoals u weet, ook de Wissel wordt daar gepubliceerd (in kleur). (ivn.nl/afdeling/eijsden)

PDB

VAN HET BESTUUR

Uitnodiging

Beste leden,

Het bestuur van IVN Eijsden nodigt alle leden uit voor

- de traditionele jaarafsluiting in de nieuwe Dassenburcht op **20 december** vanaf **20:00u**

We blikken met u graag terug op 2016 en kijken vooruit naar de komende IVN activiteiten in 2017.

De nieuwe locatie van ons verenigingslokaal is:
Voormalige Jeanne d'Arc college aan de Kampweg
in Gronsveld

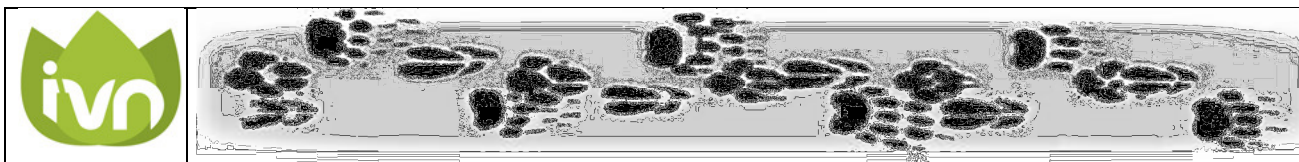

Namens het bestuur van IVN Eijsden

Maarten van der Sande

Betaling contributie over 2017

Bij dezen het verzoek de contributie voor 2017 te voldoen tussen 1 januari 2017 en 1 februari 2017. Het verschuldigde bedrag is nog steeds 11,50 euro. Betaling kan als volgt:

1. Contant aan een der bestuursleden.
2. Per eigen overschrijfformulier.
3. Via internet bankieren.

Ons IBAN-nummer is NL05 INGB 0000 927056, ten name van IVN EIJSDEN, Cuyleborg 65^E, 6228 BE Maastricht.

Nadat de afrekening per 1 maart binnen is zullen die leden welke nog niet betaald hebben een betaling herinnering ontvangen. Mocht u uw lidmaatschap willen beëindigen dan gaarne z.s.m. bericht aan het bestuur.

Het bestuur

Natuurcursus IVN-Eijsden

Vindt u het leuk om wat meer over de natuur in uw omgeving te weten?

Vanaf 22 november start een natuurcursus van IVN-Eijsden.

De cursus bestaat uit 6 theoretische lessen verspreid over een half jaar en daaraan gekoppeld 6 buitenlessen in de omgeving. De binnenlessen worden gehouden op dinsdagavond en de buitenlessen op zaterdagmorgen.

Deelname is mogelijk per les. Onderwerpen zijn o.a. bomen, vlinders, geneeskrachtige kruiden, fossielen en vogels.

Kosten per les zijn: gratis voor IVN-leden, €3,- voor niet-leden en jeugd half geld.

De eerste binnenles is op dinsdagavond 22 november van 20-22 uur met als onderwerp krijtfossielen.

Locatie: voormalig Jeanne d'Arc college aan de Kampweg in Gronsveld.

Graag even aanmelden bij Jacques Piters email: jacquespiters@hotmail.com of bij Suzanne van de Wiel: telnr. 0625052517.

Zodra het verdere programma bekend is, zullen wij dat publiceren in de Etalage. Dus houdt de Etalage in de gaten!

Suzanne van de Wiel

Natuurgidsenopleiding (NGO) in de pen

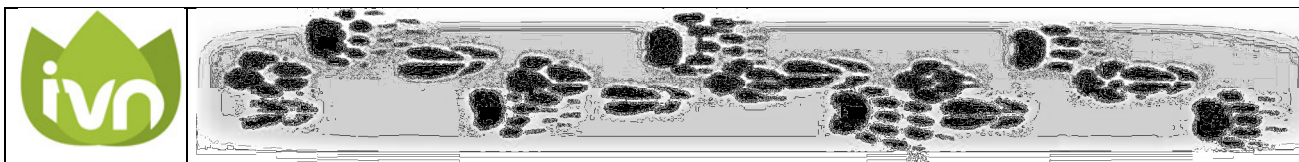
Om de continuïteit in de langere opleidingen van gidsen te behouden, zal er in sept. 2017 weer een natuurgidsenopleiding starten, zoals al jaren, weer samen met het CNME en IVN-afdelingen uit de regio Maas & Mergelland.

De eerste infoavond is op maandag 13 maart ingepland in de Natuurtuinen Jekerdal, en eventueel een tweede avond op 26 juni.

Voor meer informatie bij Tineke, e-mail: tineke.de.jong@kpnplanet.nl of John Steijns, e-mail steijns@cnme.nl

Via het cursusloket van het District zijn er al 6 belangstellenden genoteerd.

En wie niet kan wachten op die gidsenopleiding, volg alvast een bomencursus, vogelcursus, geologiecursus of cursus kaart, kompas en GPS bij IVN-

Maastricht of een basisnatuurschool bij IVN-Eijsden of andere cursussen hier in de omgeving, dan ben je al veel beter voorbereid op die lange opleiding (NGO duurt 1,5 jaar) waar deze onderwerpen ook aan bod zullen komen.

[TdJ]

Bomencursus

De bomencursus wordt sinds lang weer een keer gegeven, maar nu steeds per seizoen met een binnen- en buitenles, dat is bij de vogelcursus goed bevallen.

De eerste les start op dinsdag 31 januari. Met de groei van de boom, de herkenning in de winter aan silhouet, stam en knoppen afgewisseld met doe-activiteiten. Zaterdagochtend 11 februari gaan we dan naar buiten om te kijken of het ons lukt in het veld de bomen aan stam en takken met knoppen te herkennen. Deze twee lessen zijn tevens de start van een basisnatuurschool bij IVN-Eijsden (zie hierboven voor de andere lessen en hoe aan te melden).

De voorjaars-les zal 18 en 22 april zijn dan staan de fruitbomen volop in bloei, maar ook andere bomen, de iep kan zelfs al zaad hebben gevormd want dat is een vroege bloeier.

Na de zomervakantie kijken we op 19 en 30 september welke zaden er op onze bomenroute al gevormd zijn en tot slot op 24 en 28 oktober komen de bladeren en de prachtige herfstkleuren in het Stadspark aan bod.

Zo kunnen we een boom in alle seizoenen gaan volgen en kunnen tot slot de meeste inheemse soorten op naam brengen door alle kenmerken in ieder seizoen te leren herkennen, maar ook het belang van bomen voor het milieu, de dieren en de mens.

Daarnaast pakken we ook gecultiveerde bomen mee die opvallen door een aparte bloei of vrucht of veel voorkomend in een stadspark of straat.

[TdJ]

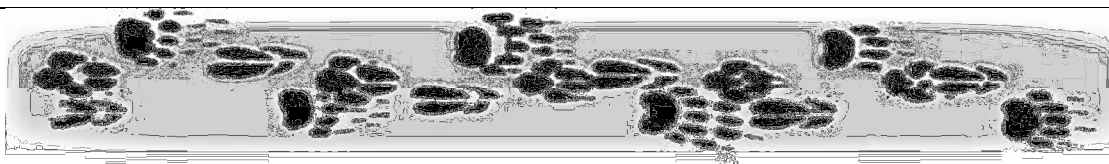
Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is

jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

Het bestuur

VISKES VANGE (17)

De Steur

De grootste vis in de Maas is op dit moment de Meerval. Deze kan in ons deel van Europa zo'n 2 meter lang worden. We krijgen hem echter zelden te zien, vanwege zijn verborgen levenswijze in de diepere kommen op de bodem van de rivier. Het is amper voorstelbaar dat onze voorouders te maken hebben gehad met nog grotere riviervissen: Steuren. Sommige mensen denken bij het woord Steur al snel aan de vis in het gebied van de Kaspische Zee die kaviaar geeft. Anderen denken aan kleinere varianten die in vijvers gehouden kunnen worden. Zo werd er een aantal jaren geleden een Steur gevonden aan de oever van de (oude) Bron in Berust. Deze zal daar als vijvervis in zijn uitgezet en nog wat zijn doorgegroeid tot hij een centimeter of 80 was. In de geschiedschrijving zijn er veel vermeldingen van de Steur in Nederland, die laten zien dat hij een heel gewone verschijning was in onze rivieren. In 1306 werd al bepaald dat de Steuren die in het IJ, Krommenie en Limmen werden gevangen, toekwamen aan de Graaf van Holland. In 1749 vingen de vissers uit Dordrecht nog 8.999 Steuren (Bron: Vissen in Limburgse Beken, Natuurhistorisch Genootschap in Limburg). De mannetjes van de Europese Steur kunnen 2m lang worden, de vrouwtjes zelfs 4 tot 6m en tot 400kg zwaar.

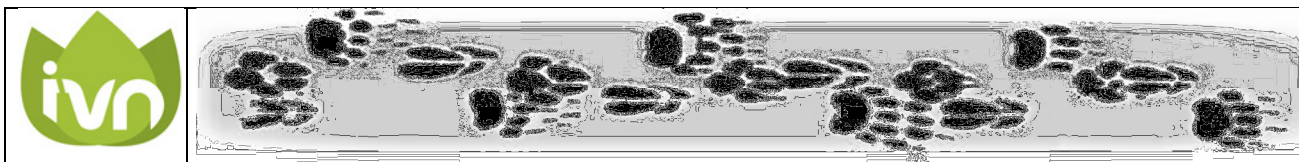
De naam

De Nederlandse naam zou mogelijk samenhangen met "storen", dit is de meest gehoorde verklaring, maar zeker is dit niet. Het gaat dan om het wroeten van de vis in de bodem, op zoek naar voedsel. Steur zou ook nog kunnen samenhangen met "stoer" in de betekenis van "groot".

Duits: "Stör", Engels: "Sturgeon", Frans: "Esturgeon". Het Maastrichts woordenboek geeft: "Steur". In krantenberichten van meer dan een eeuw geleden komt men nog wel eens "Stuur" tegen, maar verschillende schrijfwijzen hoorden er vroeger gewoon bij.

Uiterlijke kenmerken en levenswijze

Wie zich een voorstelling wil maken van de aparte verschijning van de Europese Steur, kan bij gebrek aan een echt exemplaar het beste een afbeelding bekijken, bijvoorbeeld op het internet. In ieder geval is het een langgerekte vis met een spitse snuit en kraakbeenschilden, die enigszins prehistorisch aandoet. Dat kan ook wel kloppen, want de Steur behoort tot een zeer oude diergroep. De kleur is bruingroen en de vis heeft 4 baarddraden. In de paaitijd trekt de Steur vanuit de kustwateren de rivieren op om te paaien, in diepe ge-

deelden met stroming. De grote donkere eitjes worden vervolgens in grote aantallen afgezet op het grind op de rivierbodem. Bijna iedereen kent wel de kaviaar, die ervan gemaakt kan worden. Dit is een echte delicatessen, die soms ook het “zwarte goud” wordt genoemd. In de Middeleeuwen was het maken van kaviaar ook al bekend, men noemde dit in Nederland “*Peelmoes*”. De jonge Steurtjes groeien na het uitkomen uit de eitjes dan op in de rivier, voeden zich met allerlei kleine bodemdierpjes en trekken als ze groot zijn naar de zee.

Huidig voorkomen

De Steur wordt in Nederland op dit moment als uitgestorven beschouwd. De laatste Steur van Nederland zou in 1953 in de Waal bij Tiel zijn gevangen. Natuurlijke populaties van de Europese Steur komen nog voor in de Gironde en Garonne in Frankrijk en in Georgië. Er worden in Nederland wel Steuren aangetroffen van andere ondersoorten, maar dat zijn allemaal losgelaten vijvervissen. Dat de Steur ook in Eijsden werd gevangen blijkt uit een krantenartikel uit begin juli 1902 in De Limburgsche Aankondiger: “*Laatstleden Vrijdag werd hier met behulp van een vischnet in de Maas gevangen een steur ter lengte van 2 meter 45, die maar eventjes 101 kilo woog*”. Dit citaat is door mij overgenomen uit een kroniek, hopelijk kan ik nog eens naspeuringen doen naar meer van dit soort berichten.

In het Maastrichtse woordenboek uit 1955 (1985) vinden we: “*vreuger kaom noe en daan ‘nen inkele steur de Maos op*”, en: “*Steur is zwoer te vertere*”. Verheugend is het dat er sinds een paar jaar herintroductiepogingen worden gedaan, zodat de inheemse Steur weer aangetroffen kan gaan worden. Voordat er weer reuzensteuren in de rivieren kunnen worden aangetroffen zal er echter nog heel veel water door de Maas moeten stromen.

Kamper Steur

Grote Steuren werden vroeger soms met een touw in de rivier vastgebonden om ze te kunnen bewaren. Zo had men altijd verse Steur. Dit gebeurde ook in Kampen, in de IJssel, zo rond het jaar 1400 (dit is vermeld in “Dat Gulden Boeck” van Kampen). Op een gegeven moment zou de bisschop er op bezoek komen. Men ving een hele grote Steur in de rivier. Indien deze goed zou worden bereid, dan maakten de schepenen vast en zeker indruk op de bisschop. Men kreeg echter te horen dat de bisschop ziek was en wilde in de toekomst toch de bijzondere Steur kunnen serveren. Daarom voorzag men de Steur van een zilveren bel en liet hem weer los. Als de bisschop in de toekomst zou willen langskomen, dan zou men de Steur zo weer kunnen opsporen en hem alsnog kunnen bereiden en opdienen. Toen het nieuwe bezoek na enkele weken werd aangekondigd, ging men de Steur zoeken. Hoe men ook zocht en zocht, dagen en dagen, de Steur was nergens meer te vinden.

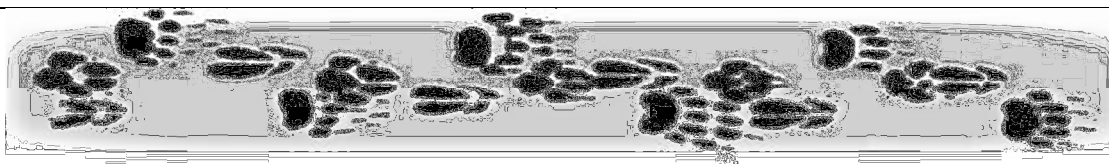

Men besloot daarom maar een ander gerecht aan de bisschop voor te zetten: hard gekookte eieren met mosterdsaus! Dit is het overgeleverde verhaal van de Kamper Steur.

Jacques Piters

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

- 01.09 Bij Irene 2 grote Egels en 1 kleintje. Ik vind de rups van de Wapendrager, een nachtvlinder.
- 02.09 Mijn eerste Oranje Luzernvlinder. Links en rechts de standaard Vinders in beperkte aantallen. Ook weer eens een Eekhoorn. Bij De Beuk enkele Grote Koolwitjes.
- 03.09 Uit Mheer wordt een dode Das gemeld. Ook aan het begin van de Steenbergsweg vlak bij de Ezelsweg wordt een dode Das gemeld. In Laag-Caestert fladdert een Landkaartje (vlinder). Er trekt weer een groep Ooievaars over Eijsden zuidwaarts.
- 04.09 Jef Spons ziet een Ooievaar zitten op een lantaarnpaal langs de Rijksweg net over de A2 in Mariadorp. Een half uur later zit hij er nog. Als Jef weer 10 minuten later passeert ligt de vogel op de grond. Als natuurliefhebber wil Jef het dier redden voor platrijden door het verkeer. Hij stopt en gaat naar het dier toe. De vogel ziet er niet al te goed uit en bij optillen blijkt hij zo licht als een veertje. Geen gram vet meer op het lijf. Blijkbaar een ziek exemplaar dat tijdens de trek op de lantaarnpaal geland is, gestorven is en omlaag gevallen. Jef heeft de vogel in de greppel gelegd.
- 05.09 Marie-José Creuwels ziet in het donker nog 2 Dassen en een moeder Vos met nog een aantal spelende jongen.
- 07.09 Na een aantal avonden zonder Dassen nu toch nog eens voor mij: 7 stuks gezien, na 20.45u in het donker.
- 08.09 In het Caestertveld een groep van zeker 100 Grote Canadese Ganzen. Bij de monding van de Voer dan ruim 20 witte Soepganzen. Op enkele vlinderstruiken langs die Voer tientallen Dagpauwogen.
- 10.09 Op de overrijpe en deels rottende Conference Peren tientallen Atalanta's. Smullen geblazen! De laagstam appels zijn flink aangetast, zonnebrand. In de stam van de Okkernotenboom bij De Beuk huist een nest Hoornaars. Zij vliegen af en aan. Zij gaan drinken bij een poel onder aan de helling. Rond en boven die poel enkele Blauwe Glazenmakers, wat Lantaarntjes en enkele tientallen koppeltjes Vuurjuffers.
- 11.09 Een koppel Turkse Tortels, vaste klant in de tuin van Irene Edens, heeft blijkbaar het voorjaar in de kop. Er wordt gepaard dat het een lieve lust is. Op de vlinderstruiken bij haar dagelijks 7 Dagpauwogen.
- 13.09 De Maïs campagne is begonnen. In Eckelrade is zelfs een Waals bedrijf, de firma Laschet et Fils, met groot materiaal actief. De Maïs is

nauwelijks verwijderd als het perceel al gereed wordt gemaakt voor een nieuwe teelt. Jonge Muurhagedissen verkennen heel Laag-Caestert.

- 15.09 In De Patiel is ook al een perceel Maïs geoogst. De Grootte van de Conference Peren valt dit jaar tegen. Dus minder opbrengst. En dan nog het probleem dat die Peren NIET naar Rusland kunnen. Ik ben net op tijd thuis voor het avondlijk onweer. Tussen Herkenrade en Bruisterbosch ligt een dode Das, een flinke.
- 17.09 IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart boven La Berwinne.
- 17.09 Deelgenomen aan Visite du Sentier Nature de la Carriere de Loën. Oftewel meegegaan met een bezoek aan het natuurspad in de kalkgroeve van Loën-Lixhe. Deze groeve is veel en veel groter dan onze ENCI groeve en grotendeels nog in gebruik. In een deel der buiten gebruik zijnde afgravingen heeft de Waalse Natuurvereniging, NATAGORA, met welwillende medewerking van het Waalse Gewest en de eigenaar Heidelberg Cement een aantal percelen onder handen genomen. Dit om de natuur en de biodiversiteit meer kansen te geven. Met succes. De bijzondere ondergrond, de talloze hellingen en de warmte vormen een geweldig potentieel voor warmte minnende planten en dieren. De plassen zijn al ontdekt door vele vogels. Nog geen vrije toegang. Echter er is ook al een natuurspad aangelegd, met informatieborden. Alles wel in het Frans. Natagora gids, grote stimulator van de natuur in het Luikse en verantwoordelijk voor de natuur in de groeve, Rudy van Herck organiseerde een tocht door het gebied. Er waren 25 belangstellenden, het maximum toegestane aantal. Rudy gaf uitstekende uitleg over de mogelijkheden van het gebied in de toekomst en de huidige stand van zaken. De ingrepen door de vrijwilligers van Natagora werpen hun vruchten af. Er zijn echter een aantal problemen. Ingrepen om een bepaalde flora te laten ontstaan hebben succes maar dat succes wordt bedreigd door de groei van andere flora die dat succes weer te niet doet. Orchideeën worden overwoekerd door bijvoorbeeld berkenopslag. Er moet dus constant ingegrepen worden. Dat is arbeidsintensief. Natagora is maar een kleine club en er zijn meerdere natuurontwikkelingsgebieden die aandacht nodig hebben. Het gebied wordt bijv. overwoekerd door vlinderstruiken, die duiken overal op en belemmeren andere planten in hun groei. Ook Acacia's vormen een probleem. Natagora is druk bezig een oplossing te vinden. Ondertussen is het de bedoeling dat er een aantal gidsen worden opgeleid zodat meer excursies mogelijk zijn. Zodat meerdere mensen kunnen genieten van de formidabele natuur in een t.z.t. afgewerkte mergelgroeve.
- Ik meende iets te weten over de streek uitgaande van mijn gegevens over de Ville Visé en al haar fusiedorpen. Bijvoorbeeld dat het riviertje La Hallembaye verdwenen is door de afgravingen. Nu hoorde ik dat er in het groeve gebied nog een watervoerende bron is. Dat water zoekt zich een

weg door de groeve naar de Maas. Eindigt echter in het Canal Albert. De plaatselijke naam van het stroompje, hoe kan het toch: La Loën.

- 18.09 Drukte in Mheer! De traditionele St. Lambertus kermis wordt geteisterd door liefst 2 fietstochten. Harmonie en Schutterij hebben het er maar lastig mee. In de Past. Gilissenstraat dan speuren tientallen personen gewapend met verrekijker en fototoestel naar een glimp van een zeldzame vlinder. Het Scheefbloemwitje, nieuw voor Nederland, is er gesignaleerd.
- @ 18.09 Maarten vd Sande meldt: Gisteren (zondag 18/9) om 15:10 uur zagen we tijdens het fietsen bij de molen in Gronsveld bij de Bronckweg in het veld vier Zilverreigers bij elkaar staan.
- 20.09 Eerst één IJsvogel boven de Voer bij de Molen van Rutten en 10 minuten later twee boven de monding van die Voer in de Maas. De Herfsttijloos planten in de E.B. achter Kasteel Oost hebben het dit jaar niet gehaald. Gebied helemaal overwoekerd door andere planten/struiken. Tot mijn verbazing staat er één plant in volle bloei ongeveer 35 meter noordelijk van de schaatspoel.
- @ 21.09 Peter De Bie meldt: 17:30 uur bij de afrit A2, Eijsden/Maarland: dode Vos in de middenberm bij de afrit naar Eijsden (A2 Maastricht =>Luik).
- 22.09 Op St. Amand is ook al een perceel Bieten gerooid.
- 23.09 Naast tientallen Dagpauwogen op de vlinderstruiken bij mij in de straat nu ook enkele Kolibrievlinders.
- 24.09 De Gemeente Eijsden-Margraten is blijkbaar een actie begonnen: houdt het buitengebied schoon! In een nog niet zover verleden werden vuilnisbakken in het buitengebied verwijderd. Nu worden er nieuwe geplaatst. Voortschrijdend inzicht heet dat.
- 25.09 Een dode Egel op de Rijksweg bij de Molen.
- 28.09 22.40u er wordt nog volop maïs geoogst op een akker bij de Molen.
- @ 28.09 Wim Souren meldt: vandaag om 14:00 uur gezien bij de Mescher-molen aan de Kommelsweg een Wezel met een jong in de bek.
- 29.09 Een dode Das langs de Langstraat in Herkenrade, richting Mheer.
- 02.10 Een dode Das langs de Ikkelderweg nabij de kennel van Sprangers.
- 07.10 Vlak voor 24.00u kruist een jonge Egel mijn pad op het rijwielpad langs de Molen.
- 10.10 De Grote Zilverreigers zijn aan het terugkeren naar het Eijdsens buitengebied. Op de kale akkers ook weer Blauwe Reigers.
- 11.10 IJsvogeltjesmiddag. 2*1 IJsvogel boven de Voer en 1*2 blauwe schichten vliegend boven de rand van de Maas. 's Avond toch nog eens gaan observeren. Om 19.40u lieten zich 2 fraaie Dassen bewonderen. Daarvoor op het gras liefst 7 Reeën. 6 geiten van verschillende grootte en 1 bok.
- 13.10 Om 21.50u sneuvelt er een Das langs de Stallestraat in Mheer.

- 18.10 Een IJsvogel zit op een tak boven de Maasarm achter Kasteel Oost. Op de foto.
- 21.10 Tot mijn verbazing is er overdag nog een Eikelmuis onderweg. Mevr. Creuwels-van Pol ziet een niet al te grote dode Das liggen langs de A2 ter hoogte van Gronsveld.
- 22.10 Visser Winand Wolfs ziet een grote Bever de Voer in zwemmen vanuit de Maas. Tussen Rijckholt en de Geertruiderweg is een drijfjacht bezig. Ik vind een dode, geschoten Vos.
- 23.10 Irene ziet twee kleine Eekhoorns ravottend in het bos.
- 24.10 Dhr. Jan Vranken uit Oost meldt een dode Das langs de Trichterweg, een 2-jarig mannetje. In Gronsveld steekt een Wezel de Slakweg over. Een Eekhoorn waagt zijn leven op de hoek Rijksweg- Kampweg.
- 25.10 Om 12.30u een bijzondere waarneming: Géén enkele vogel boven of op de schaatsvijver in de E.B.
- 27.10 Om ca. 19.30u laten zich enkele Dassen zien.
- 28.10 Ook in Visé verandert zo nu en dan wat. Ik kom al ruim 50 jaar in de Avenue du Pont in Café Au bon Accueil. Hier tegenover is plots een monument verdwenen. Restaurant Le Mamma Deux, even oud, is veranderd in een Pizzeria.
- 29.10 Nog een verdwijning dan: in de Daor nabij de Beuk. Hier diende een fraaie heg als scheiding tussen 2 vrij toegankelijke percelen gras. Inderdaad diende want de heg is verdwenen. De perceeleigenaar W.M.L. vond het blijkbaar nodig om dit kenmerkend landschapselement op te ruimen.
- 30.10 Twee fraaie Hazen gaan voor mij op de loop. Links en rechts wat vlinders.
- 31.10 Ook in Moelingen een grote verandering. Het al tientallen jaren niet meer in gebruik zijnde gemeentehuis wordt herbouwd tot appartementen complex. Naam: Aan de Hoeg Bruk. En het café is ook weer geopend.
- 01.11 Langs de oostelijke oever van La Berwine richting Berneau is een struikenbos aangelegd. Niet meer door te komen. Niet meer mogelijk langs de oever te struinen. Gelukkig kan ik wel nog bij een wissel van de Bevers komen en zien hoe er een dam in eerste aanleg in de rivier ligt.
- 01.11 Broer Jef telt in de eerste novemberzon liefst 38 Muurhagedissen.
- 05.11 Op De Kaap rent een flink Wild Zwijn mij voorbij. Cor Hanssen meldt een dode Steenmarter langs de Broenshemweg voor Honthem.
- 08.11 Leven en Dood. Om ca.11.15u vind ik een dode volwassen Das nabij het milieupark langs de Rijksweg. Een tiental minuten later zie ik een levende Eekhoorn in de Hoolstraat.
- 10.11 Eindelijk trekken er ook Kraanvogels over onze omgeving zuidwaarts. Meldingen uit Cadier en Keer en Honthem van wel 100 stuks.

Zie verder op pagina: 14

AGENDA 2016/2017

Lezingen 2017

Onderwerp, spreker en plaats wordt bekend gemaakt via de plaatselijke pers en op de site van ons IVN. Hebben wij uw mail adres dan ook per mail.

De zaal is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Getracht zal worden in elke laatste week van een maand een spreker te vinden. Houdt de lokale pers dus in de gaten.

Het "Wandelschema" & "Korte Tour"

25 Jan	Knooppunt; start 's-Gravenvoeren, 9 km	11.00uur
--------	--	----------

Het programma is samengesteld door José Goessens, Marianne Schols en Anne van Santen. Vertrek Cultureel Centrum 11.00 uur via carpoolstelsel. Bij elke weersomstandigheid.

Bijdrage onkosten chauffeur € 2,50 per persoon, ongeacht de afstand. Deelname aan deze wandelingen geschiedt op eigen risico en verantwoording. Wandelingen zijn geschikt voor een ieder die goed ter been is. Wij gaan er vanuit dat iedere chauffeur een eigen inzittende verzekering heeft.

Anne van Santen, tel. 043-4094672
email: asvansanten@home.nl

Euregionale natuurwandelingen in 2017

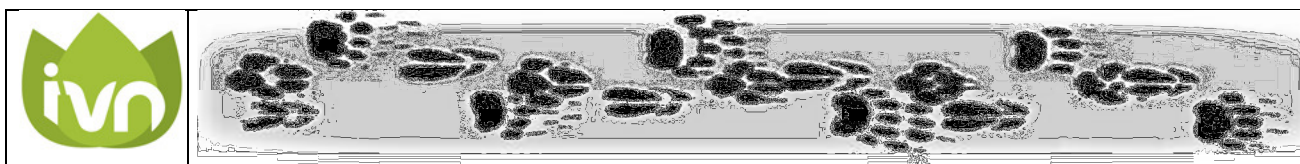
Organisator Frans Jongen gaat ook in 2017 door met zijn wandelingen in de Euregio. Frans volgt de bekende Voetsporen uit De Natuurgids Of de tochten uit de Wandelgids Zuid-Limburg van Dhr. Wazloo. Vanaf vrijdag 6 januari 2017 kunt u weer op elke oneven vrijdag meegaan. De wandelingen gaan onder alle weersomstandigheden door. Vaste verzamelplek is het parkeerterrein bij de Kerk van Mheer vanwaar via carpoolen de echte startplaats van de tocht wordt opgezocht. Tijdstip 09.00 uur. De kosten zijn 1 euro voor de gids en een bijdrage in de carpoolkosten van uw chauffeur. Goed schoeisel is gewenst en eten en drinken voor onderweg meenemen. Indien mogelijk wordt er halverwege gepauzeerd in een horecazaak.

9 dec	Esneux	15,0 km	Voetspoor269
6 jan	Vaals	17,0 km	Voetspoor197
20 jan	Sint Geertruid	16,5 km	WZL102
3 febr	Reijmerstok	13,5 km	WZL265
17 febr	Maaseik	20,0 km	Voetspoor183
3 mrt	Hausen	16,5 km	WZL880
17 mrt	Bunde	13,5 km	WZL106
31 mrt	Comblain-au-Pont	16,0 km	Voetspoor188

Voor nadere inlichtingen: organisator Frans Jongen, tel. 043-4571705 of 06-25486395.
Mailadres: fransjongen@hetnet.nl

JC

Programmaoverzicht 2016 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten

Datum	Tijd	Activiteit	Vertrekpunt /locatie/contact
DECEMBER			
Dinsdag 27 dec	09.00	Winterbekenntelling - Voer	Kasteelpark
JANUARI 2017			
Dinsdag 3 jan	19.30	Nieuwjaarstreffen	School Kampweg

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Telefoonnummers:

Ed	409 10 24	Philippe	457 23 70	Wiel	408 19 41
Lydia	361 58 05	Thérèse	408 54 10	Frans	409 12 83

Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen. Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!

Ed Bayens

Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)

--	--

Ook in 2017 gaan we weer iedere laatste vrijdag in de maand op pad om planten en bomen te bekijken. We vertrekken steeds om 13.30 uur (tot 16.00 uur) vanaf verschillende locaties. Het programma bespreken we in januari.

Inlichtingen:

Annemie Speckens, tel. 043-4092623

Anne van Santen, tel. 043-4094672

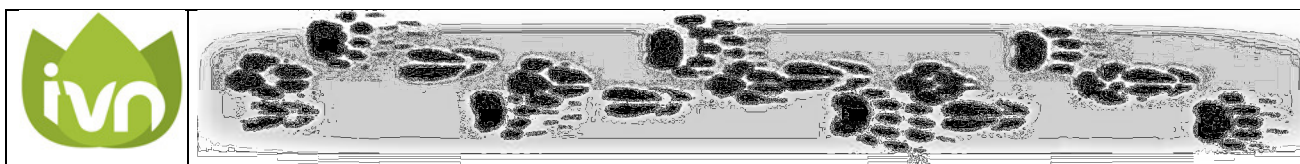
e-mail: annspeckens@kpnplanet.nl

e-mail: asvansanten@home.nl

Dus als je mee wilt lopen dan mail even.

Cursussen 2017

datum	locatie	adres start	onderwerp
Di 31 jan 20.00-22.00 uur	IVN-lokaal IVN-Eijsden	Kampweg Gronsveld	Groei en bomen herkennen aan winter-silhouet, knoppen en schors; gebruik van het hout
Za 11 febr. 9.30-12.00 uur	Europapark Gronsveld en Savelsbos	Voerenweg achteringang park naast kerkhof Gronsveld	Excursie langs inheemse en uitheemse bomen
Di 18 april 20.00-22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstr (P Mergelweg)	Bomen herkennen aan het blad en de bloei; belang bijen en milieu
Za 22 april 9.30-12.00 uur	Bloesemtocht en voorjaarsbloei hellingbossen	Kerk Bemelen	Excursie langs inheemse bomen en fruitbomen
Di 19 sept 20.00-22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstr (P Mergelweg)	Bomen herkennen aan de zaden; de relatie met dieren
Za 30 sept	Route 'Eik en Beuk',	Natuurtuinen	Excursie langs inheemse

9.30-12.00 uur	over Sint-Pietersberg	Drabbelstr (P Mergelweg)	en straat-bomen
Di 24 okt 20.00-22.00 uur	Natuurtuinen Jekerdal	Drabbelstr (P Mergelweg)	Straat- en parkbomen; relatie bomen en paddenstoelen
Za 28 okt 9.30-12.00 uur	Bomenwandeling 'Van Hemel tot Fossiel' in het stadspark	Stay-OK Maasboulevard	Excursie: genieten van parkbomen in herfsttooi

De kosten bedragen per lespakket € 7,50 en voor niet-leden € 10,-; wordt er ingetekend voor de hele cursus dan krijgt u voor € 10.- extra onze 3 IVN-bomenroutes. Opgave bij ipa.kokx@gmail.com

TdJ

BIJZONDERE WAARNEMINGEN VERVOLG VAN PAGINA: 11

- 11.11 Vandaag trekken er grote groepen Kraanvogels over de hele breedte van Zuid-Limburg zuidwaarts. De al enkele dagen aan de gang zijnde invasie van Pestvogels is nog niet verder gekomen dan Midden-Limburg. Dhr. Alain Warnier ziet om 11.30u een vlucht Kraanvogels boven Laag-Caestert terug noordwaarts vliegend. Ik hoor ze om 19.35u boven Gronsveld. 's Middags vindt Alain een dode Das langs de Rijksweg bij het viaduct onder Rijckholt.
- 14.11 Ik zie eindelijk weer eens wat Reeën, 3 stuks.
- 15.11 De bosbodem is bedekt met een flinke laag bladeren. Van allerlei kleuren, formaten en modellen. Het is muisstil, ik hoor zelfs de bladeren niet vallen.
- 18.11 Tot mijn verbazing staat er langs de Kasteellaan van Oost bij de parking van de E.B. een nieuw infobord. De start van een route Breust-Bruisterbosch. Een historische route die de toerist een idee moet geven hoe vanuit het Maasdal het hogere, oostelijke, gebied ontgonnen is, etc. Dhr. Henri Thijssen uit Mechelen meldt een dode Das langs de N608 in Plombières. Een jaarling of een jong van dit jaar gezien de omvang.
- 19.11 Dat was lang geleden. Ik zie een Houtsnip in Kaversjart. Ietsje verder dan nog een Fazanthaan.
- 20.11 Op een weiland langs de Trichterweg foerageert een vlucht Spreeuwen. Op en weer neer, op en weer neer. Etc. Tot mijn grote verbazing zit er een volkomen witte spreeuw tussen. Pestvogels worden inmiddels ook al gesignaleerd in de buurt van Kerkrade.
- 25.11 In de wei langs de Pletsgatweg in Mesch, juist ter hoogte van de grens GP30-GP31, ligt een fraai dode Das met een bloederige snuit. De hele groep wandelaars o.l.v. van Frans Jongen is onder de indruk.
- 27.11 Jef Creuwels meldt een dode Das langs de Rue de Battice in Julemont. Een ons bekende doodrijlocatie. Tot zijn grote verbazing vindt Jef ook een dode Bever langs de Voer! Mijn andere broer, Martin, is er als de

kippen bij om het dier te fotograferen te meten en te wegen. 107 cm lang, staart 34 cm lang en 15 cm breed en ca. 18 kilo schoon aan de haak. Doodsoorzaak: ? Irene meldt nog een Dagpauwoog in haar huiskamer!

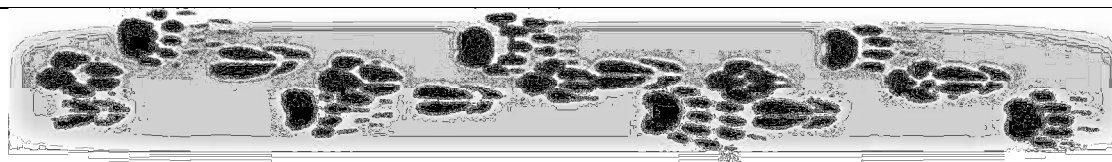
- 28.11 Een goede kennis van mij vindt een joekel van een bovenkaak. Niet van een wolf maar van een hond.
 - 30.11 Winand vaan de Küuning meldt dat de dode Bever er donderdag 24-11 al lag. Dhr. Bartels uit Mesch meldt de dode Das van vrijdag 25.11 ook.
 - 01.11 Het Limburgs Landschap is de brug over de Maasarm achter Kasteel Oost aan het vernieuwen. Die had inderdaad zijn beste tijd achter de rug.
 - 01.11 Tien minuten later staat mijn hart stil. In de ingang van een andere Maasarm heeft de daar gevestigde watersport vereniging Waolewiert een nieuw clubhuis in het water geplaatst. Een zwarte bunker verhindert het prachtige uitzicht dat er eerst noordwaarts was. Landschappelijke horizonvervuiling van de bovenste plank. Hoe is het mogelijk dat zij daar toestemming voor hebben gekregen! De vissers zijn hun rust kwijt met die pottenkijkers van achter hun clubhuisramen.
- @ 27.11 Wiel Schins meldt: op 27/11/2016 om 15:00 een dode Das in het weiland naast pad tussen Bourgogne (Mesch) en Voeren, ongeveer 300 meter vanaf hoeve Op den Dries. Geen wonden of zo te zien.

Jean Creuwels, met dank aan de melders

Herfst 2016: Hittegolf en Scheefbloemwitjes

Zaterdag 10 september. We zitten nog in de astronomische zomer. Die duurt in 2016 tot 22 september. Volgens de weerkundige afspraken is het echter vanaf 1 september herfst. Dit is eigenlijk zo afgesproken voor het gemak, om steeds tijdvakken van 3 maanden met elkaar te kunnen vergelijken. Het weer heeft nog steeds een zomers karakter met 26°C. De nazomer is te danken aan het hogedrukgebied "Johannes". Op de Vogelzang (cour) een driftig gravende Wesp in het zand tussen de kasseien. Het is een Bijenwolf (met dank aan Ivo Ramaekers voor de soortbepaling). Goed weer om met de boot de Maas over te steken voor natuurwaarnemingen. Futen en Aalscholvers op de Maas. Op de Sint Pietersberg bij de vlinders een Landkaartje, dit is al de 3e generatie van dit jaar.

Verder zijn er dit najaar erg veel Dagpauwogen. Op de terugweg nog eens aan de "Kop van de Berwijn" gaan kijken, eens even wat kiezelstenen om draaien in het heldere ondiepe water om te kijken welke bodemvissen er onder schuilen. Met de nieuwe Donaugrondels erbij is het bepalen van de soorten moeilijker dan vroeger. Een mooie vis met marmertekening, is dat nu een Marmergrondel of Rivierdonderpad? Het blijkt een Marmergrondel te zijn. Er wordt een hittegolf voorspeld. Tijd om wat Korenwolf-witbier in te slaan. Gemakt met 4 granen uit Limburg (Gerst, Tarwe, Rogge en Spelt).

Maandag 12 september. Het lijkt wel zomer. Om vóór 9.00u (zomertijd) al een Distelvlinder op een Buddleia aan de Hendrik van Gelderstraat in Margraten. Jef Gilissen ziet een nachtvlinder op het raam, de Buxusmot. Mooi om te zien, maar het is wel een beestje met goede eetlust.

Dinsdag 13 september. Tropisch warm (bijna 33°C). In België treedt het hitteplan in werking.

Woensdag 14 september. Nog steeds tropisch (boven de 32°C). In delen van Limburg is al de 3e hittegolf van het jaar bezig, terwijl het in juni nog een slechte zomer leek te gaan worden. Staan daar lila Krokussen in de tuinen van Margraten? Het zijn geen Herfstkrokussen (die bestaan ook), maar Herfsttijlozen.

Donderdag 15 september. Een Witje trekt mijn aandacht in de Hoenderstraat

in Margraten. Het beestje vliegt steeds bij Scheefbloemplanten rond. Een Scheefbloemwitje? Dit is de nieuwe soort die zich sinds 2008 vanuit Zuid-Duitsland naar het Noorden uitbreidt en waarvan in 2015 de eerste 2 exemplaren werden gemeld in Limburg. Toch maar eens een foto maken en opsturen naar de Vlinderstichting. Ook vliegen er 2 Kolibrievlinders bij het kobaltblauwe Loodkruid ter plaatse. De hete lucht wordt 's avonds na 20.00u verdrongen door koelere lucht uit het Zuiden, met in Eijsden een regenbui en later wat onweer. Deze dag vielen me de diverse geboorte-Ooievaars in tuinen

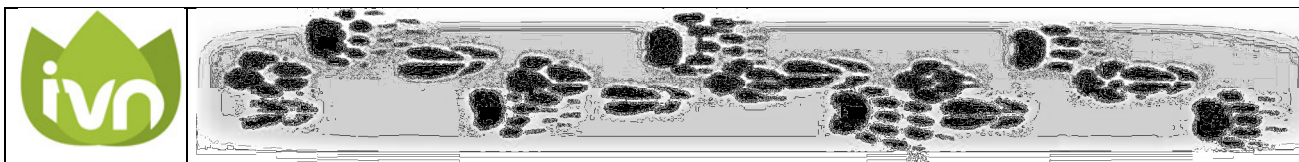
op. Zijn dat er dit jaar meer en houdt dit verband met de grote aantallen Ooievaars in de zomer?

Ed Bayens meldt een Windepijlstaart, bij Wiel Wijckmans aan de Van Caldenborghstraat in Gronsveld op 4 september tijdens de gezinsdag van de Vogelwerkgroep.

Vrijdag 16 september. Bevestiging van de Vlinderstichting: mijn gisteren gemailde foto blijkt inderdaad een Scheefbloemwitje te zijn! Deze vrijdag wordt de vlinder ook ontdekt in Mheer (Jonge Hagen) waar meerdere exemplaren rondvliegen. Het veroorzaakt daar een toeloop van waarnemers. Toch maar eens 2 eerder genomen foto's gaan insturen, misschien zit daar ook nog wel zo'n Scheefbloemwitje bij.

Zaterdag 17 september. Bevestiging van de Vlinderstichting dat de foto's van 2 september en 12 september jl. (Julianalaan en Scheuldersteeg in Margraten) ook 2 Scheefbloemwitjes betreffen!

Zondag 18 september. Lezing van Professor Maat bij de Dubois-Stichting in

het Ursulinenconvent. Het gaat over de rechtop gaande gang van de mens en de daarmee samenhangende aanpassingen in het skelet.

Dinsdag 20 september. Het lukt me om een mooie close-up te maken van een Scheefbloemwitje in de Gouverneur Kremersstraat in Margraten. Het lijkt wel of de Scheefbloem hier in de reclame is geweest, zoveel staan er van die witte voorjaarsbloeiers in de tuinen rond de Eijkerstraat.

Vrijdag 23 september. Vleermuiskasten sieren de woningen op de hoek van de Wilhelminastraat en de Veldjesstraat in Eijsden. Net zoals de flatbewoners gaan ook de Vleermuizen verhuizen.

Zeer veel Dagpauwoog op Herfstasters in de Bergstraat in Banholt. Wel 30 stuks bij elkaar! Waarom vinden we trouwens tientallen zo bijzonder, zeg maar de ronde getallen? Bij 30°C leggen we de grens van een tropische dag en "100" vinden we toch heel anders klinken dan 98 of 99. Ons hele decimale stelsel is gebaseerd op "tien". Toen het tellen ontstond gebeurde dit waarschijnlijk aan de hand van het feit dat een mens 10 vingers heeft. Interessant (en amusant) is het trouwens dat bepaalde volkeren (waaronder de Kelten) aanvankelijk telden met twintigtallen. Een overblijfsel hiervan is het Franse "quatre-vingts", voor 80. Dit is dus 4 maal 20. Asterix en Obelix telden waarschijnlijk op hun tenen verder alvorens ze aan een nieuwe reeks konden beginnen.

Zaterdag 24 september. Met de veerboot over naar Ternaaien, alwaar wel 5 Oranje Luzernevlinders te zien zijn. Op de Maas erg veel watervogels en aan de Maas bij Eijsden jonge Groene Kikkers, ter hoogte van de plek waar vroeger één van de afvoerbuizen in de Maas uitkwam. Hele generaties herinneren zich de 2 buizen aan de Maas: "De Buis" (deze lag onderaan de Diepstraat en was voornamelijk een afvoer van de Zinkwit). De andere buis kwam ongeveer ter hoogte van de Spriemenstraat in de Maas uit en werd ook wel aangeduid als "De buis bie Lenaerts" (uiteraard op zijn Eijdsens uitgesproken). De grote ronde buizen staken vanaf de oever een aantal meters in de Maas uit en kwamen half boven het water uit. In mijn herinnering waren ze van glad metaal. Op beide buizen werd er gespeeld door de jeugd, met gevaar voor een uitglijder en een nat pak. Ook vissers stonden er wel op met een hengel en vingen soms grote aantallen Alvers ("Ejbelkes").

Dinsdag 27 september. Feestelijke en druk bezochte opening van ons nieuwe lokaal aan de Kampweg in Gronsveld. Geslaagde presentatie van stroopstoker Mart van de Wall uit Eckelrade. In het lokaal aan de Kampweg vertelt Mart over hoe hij het ambacht leerde in Sint Pietersvoeren (bij Wiertz) en hoe hij ooit een koperen ketel uit Breust-Eijsden kon overnemen. Tevens wordt er een film gedraaid over de ooit als laatste overgebleven traditionele stoker in Banholt (Deckers).

Woensdag 28 september. Veel vlinders (wel 15) op Klimop aan de Juliana-laan in Margraten. Dagpauwoog, Atalanta en zelfs 2 zeer verse roodoranje

Distelvlinders.

Zaterdag 1 oktober. Mooie Gehakkelde Aurelia op Herfstasters bij de Jeu de Boulesbaan in Breust.

Halfwas Groene Kikkers op de oever van de Maas bij het Meetschip. Over Kikkers gesproken: kent u het gezegde: “dat is als het voortduwen van een kruiwagen vol Kikkers”? Dat was voor mij altijd een leuk verzinsel. Wat blijkt in het laatste nummer van “Uit Eijdsens Verleden”? (nr.139). Leest u maar eens het artikel “De Limburger Koerier 1902”, door Bèr Pachten. Op kermisdinsdag 2 september 1902 vonden er in het kasteelpark in Eijdsen allerlei feestelijkheden plaats, afgesloten door een monstercramignon. Tot de volksspelen behoorde, naast mastklimmen en zaklopen, ook het “Kikvorschen kruien”. Het blijkt dat dit een in onze landen wijdverbreid volksspel is geweest, waarbij een parcours moest worden afgelegd met een kruiwagen met Kikkers erin. Zo werden er ook in Heerlen een ruime eeuw geleden volksspelen gehouden waaronder het “Kwakkerde sjurrege”. Hierin speelde Broeder Aloysius een rol, die kuurgasten van het Sanatorium afleiding wilde bezorgen, zodat ze zich niet te buiten gingen aan alcohol en tabak. Zie hiervoor de internetsite “Rijckheyte”. Waarschijnlijk hadden de toeschouwers bij het kruien meer te lachen dan de Kikkers in de “sjtoetskar”.

Zondag 2 oktober. Een herfstige dag, de zomer gaat voorbij.

Maandag 3 oktober. Apart getekende insecten in Margraten. Het zijn Grauwe Schildwantsen.

Woensdag 5 oktober. Joyce Reijnders ziet 2 Reeën nabij Honthem.

Donderdag 6 oktober. Enkele Reeën bij de Bosrand ter hoogte van Moerslag. Een Groene Specht vliegt door de Van Gulpenstraat in Margraten.

Vrijdag 7 oktober. Luc van den Boorn uit Mesch ziet 1 Grote Zilverreiger op de Mescherheide, ik zie er 2 bij Hakkeknoep. In de avond film over Bruisterbosch in het Ursulinenconvent. In deze knap gemaakte en vaak amusante film gaat het voornamelijk over de herinneringen van de oudere bewoners. Wist u trouwens dat Bruisterbosch gesticht is vanuit Breust? In een oorkonde uit 1157 krijgen 7 met naam genoemde inwoners van Breust toestemming om zich op het plateau te mogen vestigen en er stukken land te gaan bewerken. Daarvoor moest er dan wel belasting worden afgedragen. De originele oorkonde (opgesteld in het Latijn) is niet meer beschikbaar, er is wel een exemplaar uit 1246 (een rechtskrachtige opvolger van het voorgaande exemplaar, men noemt dit een “vidimus”). Het zal wel niet meer zijn na te gaan waar die mensen voorheen hebben gewoond in het gebied van Breust...

Zaterdag 8 oktober. Een vuurrode zon zakt achter de horizon.

Maandag 10 oktober. Regenboog in Margraten om 16.37u.

Dinsdag 11 oktober. Vorst op de auto in Oost. Een spierwitte Buizerd onderaan de Banholtergrubbe.

Donderdag 13 oktober. Grote exemplaren van de Groene Kikker bij de Zeep

in Gronsveld. Bezoek aan de waterbuffer bij Rijckholt (Romboutsweg). Gele Luzernevlinders (2 stuks) zijn een leuke waarneming.

Zaterdag 15 oktober. Bezoek aan Koblenz. Aan de Rijn ter hoogte van het veer vind ik de schelp van een Korfjesmossel (Körbchenmuschel). Dezelfde soort als die in de Maas bij Eijsden? Blijkens de informatieborden nabij het Deutsches Eck blijkt deze Aziatische soort in tegengestelde richting als de Donausoorten onze rivieren te hebben bevolkt, dus vanuit de havens bij de zee. In Koblenz is er net als in Banholt sprake van veel Witte Vlieg, minuscule kleine insectjes.

Zondag 16 oktober. Alweer goed weer. Een Kauw ("Däölke") is druk in de weer met een Walnoot op het dak in de Pastoor Pendersstraat in Banholt. In de tuin een Gehakelde Aurelia op rood paarse Herfstasters. In een verwilderd tuintje aan de Dalestraat een Kleine Vuurvlinder en aan de Bergstraat een Citroenvlinder op Herfstasters.

Maandag 17 oktober. Een groep van 5 Grote Zilverreigers bij de Molen van Gronsveld.

Dinsdag 18 oktober. Het lukt om een rups van het Scheefbloemwitje te fotograferen in de Hoenderstraat te Margraten. Perfect gecamoufleerd, een mooi voorbeeld van de natuurlijke selectie.

Zondag 23 oktober. Sterke zonnestraling levert een nectar zuigende Dagpauwoog op in de tuin in Banholt, terwijl het KNMI op dat moment slechts 4.2°C aangeeft voor Beek!

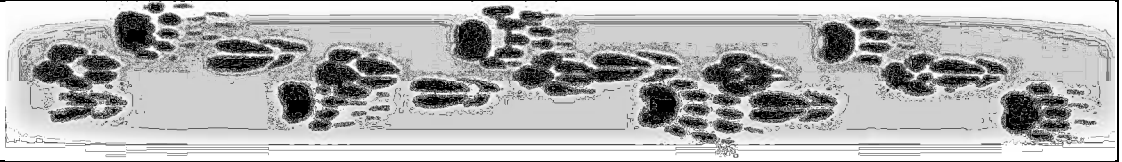
Woensdag 26 oktober. Nog steeds veel Dagpauwogen (7) en 1 Kleine Vos in Margraten.

Zaterdag 29 oktober. Kolibrievlinder bij Jenny in Banholt.

Zondag 30 oktober. De bomen tussen Maarland en Rijckholt kleuren schitterend goudgeel. Een bezoekje aan Ternaaien (te voet met de veerboot) levert nog een mooie vlinderdag op in het nieuw aangelegde stukje natuur tussen het dorp en de sluis. Oranje Luzernevlinders, Icarusblauwtjes en een Kleine Vuurvlinder zijn daarbij het vermelden waard. Verder zijn er langs de Maas het Groot Kaasjeskruid en het Muskuskaasjeskruid te zien. Het is altijd leuk om op het einde van het vaarseizoen nog eens de rustige en heldere Maas over te steken.

Zoals in het zomerstukje in de vorige Wissel was te lezen, moest de veerboot na de Bronk van Eijsden 3 weken uit de vaart blijven vanwege hoog water. Een oplettende lezeres maakt mij erop attent dat ik me daarbij even vergiste in de datum (Bronkzondag in Eijsden was in 2016 op 29 mei en niet op 29 juni). Bij dezen is het rechtgezet, waarvoor dank.

Maandag 31 oktober. Zeer zonnig weer. Temperatuur in Beek 15.7°C. Een pauzewandeling langs een zon beschenen, luwe houtwal nabij het Hamsterreservaat tussen Margraten en Sibbe levert 3 Oranje Luzernevlinders tegelijk op in het zicht, waarvan 2 in paring.

Op dinsdag 1 en woensdag 2 november zijn er nog steeds enkele Oranje Lutzernevlinders te zien op de genoemde plek.

Zaterdag 5 november. Natuurwerkdag bij de Waardhoff in Mesch. We houden ons met diverse werkzaamheden bezig, waaronder bomen planten (Walnoot), snoeien en doorgangen maken voor het wild. De gebakken eieren smaakten weer goed!

Maandag 7 november. Aan de Vogelzang een Dagpauwoog en Gehakkelde Aurelia in huis.

Dinsdag 8 november. Mijn collega Roel meldt 's avonds laat wat natte sneeuw in Margraten.

Woensdag 9 november. Een Vos is 's morgens nog druk aan het jagen bij Moerslag als ik daar langs rijd. Iets verderop is een witte Buizerd te zien.

Donderdag 10 november. Rond 9.56u een groep van ongeveer 22 Kraanvogels boven de Banholtergrubbe.

Vrijdag 11 november. Bezoek aan het Museum Naturalis in Leiden. De T-Rex expositie is druk bezocht, met name door grote groepen schoolkinderen. Het skelet van de in Montana (V.S.) gevonden Tyrannosaurus rex is er te zien, maar ook levensechte bewegende Sauriërs. Net zoals onze Mosasaurus leefde de Tyrannosaurus aan het einde van het Krijt-tijdperk (rond de 66 miljoen jaar geleden). De T-rex leefde op het land, de Mosasaurus in de Krijtzee. De expositie is leuk voor bezoekers van alle leeftijden. Ook mijn ouders en vriendin waren zeer enthousiast over het bezoek.

Zaterdag 12 november. Vincent Gustings ziet 2

Kraanvogels landen op een hoogvlakte in de Eifel.

Wij bezoeken ondertussen de stad Delft, alwaar een traiteur zelfs Remoudou (de geurige Limburgse kaas) verkoopt. De kaas werd vroeger ook in Eijsden en Noorbeek gemaakt. Waar kwam die naam nu ook weer vandaan? In de "Diksjenaer van 't Mestreechs" (1955, uitgave 1985, p. 355) geeft Endepols toe de herkomst van het woord Rommedoe niet te kennen. Het woord remoudou (of remoudoe) ontbreekt namelijk in de Franse woordenboeken. Hij geeft daarbij als suggestie dat het een samenvoeging zou kunnen zijn van het Maastrichtse "roum" (room) en Franse "doux" (zacht). Een dergelijke samenvoeging is echter zeer onlogisch. Deze suggestie kwam later in allerlei teksten in het Nederlandse taalgebied terecht, als zijnde de verklaring. De juiste versie is echter dat het gewoon een Waals woord is dat is overgenomen in het aangrenzende Limburgs (namelijk Luikerwaals: "r'moûdou"). Het woord is afgeleid van het Waalse woord voor "namelken". De kaas werd ge-

maakt van de namelk, dus de melk die de koe gaf bij de tweede melking. In Battice bestaat er zelfs sinds 1960 een traditioneel genootschap ("Seigneurie du Remoudou"). Er wordt hier zelfs terug gegrepen op een recept uit 1512 in de registers van Herve.

Zondag 14 november. Vanuit de auto is de Supermaan te zien op de terugreis van Spakenburg naar Eijsden. Wat bij het rijden door Limburg buiten de snelweg trouwens iedere keer opvalt zijn de vele plaatsnaamborden met de dialectnaam erbij. Dat zou bij ons ook niet misstaan. Uiteraard dient men dan de naam en spelling te nemen zoals die ter plekke van de betreffende kern gangbaar zijn.

Vrijdag 18 november. Regenboog om 15.40u.

Zaterdag 19 november. Boven de Catharinastraat in Oost cirkelen 3 Buizerds tegelijk.

Zondag 20 november. In de ochtend zeer stormachtig weer.

Dinsdag 22 november. Zeer geslaagde en goed bezochte lezing van John Wiersma over de Krijtfossielen in onze regio. Het betreft de eerste activiteit in het kader van onze IVN-natuurcursus.

John vond zelf schitterende Krijtfossielen, waaronder een tand (met wortel) van de "Maashagedis" (Mosasaurus). Als je die in de hand houdt besef je wat een reusachtig dier de Mosasaurus van de Krijtzeewee geweest moet zijn.

Woensdag 23 november. De gele Winterjasmijn komt in bloei in de Hoenderstraat in Margraten.

Donderdag 24 november. Een Groene Specht vliegt uit de houtwal bij het Hamsterreservaat.

Vrijdag 25 november. In een rotstuin aan de Julianalaan diverse soorten paddenstoelen waaronder de Grote Oranje Bekerzwam.

Maandag 28 november. Kleine Wintervlinder op muur gemeentehuis van Eijsden-Margraten. In het Paleis op de Dam in Amsterdam wordt het verdrag getekend voor de grenscorrectie aan de Maas tussen Eijsden en Visé. Er worden 3 schiereilanden uitgeruild: "Presqu'île Petit Gravier" gaat naar België en "Presqu'île de L'îllal" en "Presqu'île de Eijsden" gaan naar Nederland. L'îllal is het schiereiland ten Noordnoordwesten van de schaatspoel. Het gebied, dat nogal veranderd is door ontgrindingen, stond vroeger bekend als de "Aw Maos" en de "Waole Wierd". Op hele oude kaarten vinden we een eiland in de Maas: "Hournaye du Dossay" (zie het artikel van P. Theunissen in "Uit Eijsdens Verleden", nr. 139). Hoe het gebied er vroeger heeft uitgezien en waar de genoemde plekken precies lagen is moeilijk voor te stellen voor degenen die dit niet bewust hebben gezien, mijzelf inclusief. De Waole Wierd zal daarbij wel wat oostelijker liggen dan waar nu de grenscorrecties plaatsvinden. Het schiereiland van Eijsden wordt door omwonenden nu "d'n Diek" genoemd en de stilstaande Maasbocht "d'n Ienham". "La Frayère du Petit Gravier" is het schiereiland bij de verbouwde Sluis van Ternaaien ("De Sjtôp van

Terneijje”).

Dinsdag 29 november en woensdag 30 november. Matige vorst in de nacht. De zeer zonnige herfst van 2016 wordt afgesloten.

Zaterdag 3 tot en met dinsdag 6 december zijn het beste te omschrijven als zeer zonnige winterdagen met vorst in de nacht. Het wachten is wat velen betreft op nog eens een keer spectaculair winterweer. In de voorspellingen is daar echter nog niets van te zien. Een stevig pak sneeuw zou ook al mooi zijn. Een Ekster neemt voor de zekerheid voor het kweken van wat winterspek een Walnoot in zijn bek in Margraten, De Erk (5 december).

Op dinsdag 6 december vriest het in Groningen 9.5°C. Er kan daar al wat geschaatst worden. In Zuid-Limburg is er slechts enkele graden vorst, maar de grond blijft de hele dag bevroren op beschaduwde plekken. In de zon wordt het hier in de middag bij windstil weer, meer dan 9°C. Een Dagpauwoog fladdert bij een zon beschenen gevel van de Appelgaard in Margraten.

Jacques Piters

Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!

Ziet u wat bijzonders in de natuur? Maakt u iets bijzonders betreffende natuur en/of milieu mee? Zet het op papier of laat het de redactie weten. Dat kan ook via onze IVN Eijsden internet pagina's: op de homepage staat onderaan een knop waarmee op een eenvoudige manier waarnemingen gemeld kunnen worden.

Ons mededelingenblad is voor en van de leden!

Hebt u foto's, dia's, natuurtijdschriften, natuurboeken die u kunt missen? Van harte welkom.

Jean Creuwels

DASSEN LEVEN OP IN GROOT EIJSDEN, TEGEN DE VERDRUKKING IN!

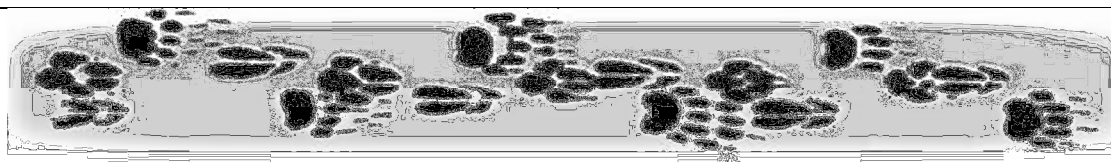
Inmiddels ruim 25 jaar zetten wij ons in voor de belangen van de Das in Groot-Eijsden en, in samenwerking met liefhebbers elders, in heel Limburg, Nederland dus en België. In al die jaren hebben wij in onze directe omgeving het dassenlandschap drastisch zien verslechteren. Vele hectares geschikt dassenleefgebied zijn in die tijd veranderd in industrieterrein, woonwijk en grootschalig akkergebied. Theoretisch blijft er dus veel minder geschikt gebied voor de dassen over. Tot en met 2014 kwam dat ook tot uiting in de aantallen door ons waargenomen actieve dassenburchten en levende dassen.

Nooit telden wij jaarrond op onze locaties méér dan 200 dassen. Wel elk jaar 35 á 45 dode dassen.

Er was mede daardoor blijkbaar geen toename.

Afgelopen twee jaren, in 2015 en 2016 dus, is daar verandering in gekomen.

Wij telden 275 resp. 245 dassen. Een plotse toename dus. Ongelooflijk! Ruim 25 jaar anti-das gebeuren in hun leefgebied heeft geen dramatische achteruitgang opgeleverd maar daarentegen een flinke stijging van het aantal dassen. Hiervoor hebben wij geen verklaring. Wij willen het de lezers van De Wissel toch wel laten weten.

December 2016,

DASLICHT dassenwerkgroep IVN EIJSDEN

VOGELWEEKEND LAC DU DER CHANTECOQ

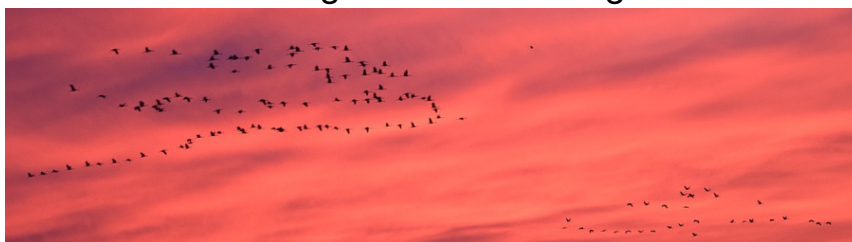
In het weekend van 4 tot 7 november hebben een aantal leden van de Vogelwerkgroep met wat aanhang en meelopers een bezoek gebracht aan het Lac du Der Chantecoq.

Het Lac du Der is een kunstmatig meer in het noorden van Frankrijk, in de Champagnestreek. Het is in de 70'er jaren (1974) aangelegd als een waterbuffer in de Marne, met als doel de waterstand van de Seine in Parijs te reguleren. De waterstand is dan ook variabel: in de winter is het water laag en bevat het meer "slechts" 50 miljoen m³ water; in het voorjaar kan dat oplopen tot 350 miljoen m³. Het totale oppervlak is zo'n 50 km². Maar liefs 3 dorpen zijn opgeofferd voor het meer (Chantecoq, Champaubert en Nuisement).

In de loop van de jaren heeft het meer zich ontwikkeld tot een fenomenale pleisterplaats voor trek- en watervogels. Ook andere vogels (Visarend) en wild voelen zich er thuis. Kortom een paradijs voor vogelaars en andere IVN'ers!

De belangrijkste "claim to fame" is toch wel het feit dat het meer en zijn omgeving een belangrijke rustplaats is geworden voor de Kraanvogel (*Grus grus*) op trek. Zowel in voor- als najaar verblijven ze daar met duizenden; volgens de officiële tellingen in het weekend dat wij er waren zo'n 40 duizend; een week later (13/11) zo'n 130 duizend. Het overvliegen van Kraanvogels is bij ons in Limburg al onmiskenbaar en onvergetelijk, met die aantallen daar en de nabijheid is het een overweldigende ervaring.

Peter De Bie

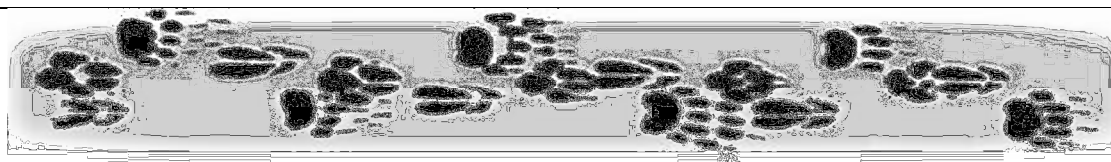

Waarnemingenlijstje:

aalscholver, blauwe reiger, buizerd, dodaars, ekster, fazant, fuut, gaai, graspieper, grauwe gans, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote zaagbek, grote zilverreiger, houtduif, huismus, kievit, kleine zilverreiger, knobbelzwaan, kokmeeuw, kolgans(?), koolmees, kraanvogel, krakeend, lepelaar, meerkoet, merel, patrijs, putter, roek, roodborst, slobbeend, smient, spreeuw, staartmees, torenvalk, turkse tortel, vink, waterhoen, waterpieper, watersnip, wilde eend, winterkoning, wintertaling, witte kwikstaart, wulp, zilvermeeuw, zwarte kraai.

ree (geit en bok), heidelibel, vos.

Lidia Lippens

HET BESTUUR

Voorzitter: Vacature
Penningmeester: Vacature

Secretaris: Jacques Piters
Vogelzang 15
6245 BS Eijsden tel. 06 445 91 557

Lid: Harry Fekkers
Sint Jozefstraat 31
6245 LK Eijsden (Oost-Maarland).

Vicevoorzitter Maarten v.d. Sande
Jekerstraat 7-A02
6211 NR Maastricht tel. 043 409 48 61

Lid Suzanne van de Wiel
Reijershaag 77
6228 HB Maastricht tel. 043 361 17 18

Verenigingslokaal: "De Dassenburcht"
Kampweg
Gronsveld

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht/Venel	Jean Creuwels	361 61 95
"De Woelratten"	Maarten v.d. Sande	409 48 61
Lezingen	Jean Creuwels	361 61 95
Vogels	Philippe Meijer	457 23 70
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	An van Santen	409 46 72
Flora groep	Tineke de Jong	352 11 09
Gebouw	vacature	
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen t.n.v. IVN-Eijsden:

Giro rekening: NL05 INGB 0000 927056 Onder vermelding van reden betaling.

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur- worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl.